

Skräbeån

Id.nr.	KC0001
Län	Blekinge
Naturtyp	Sjöar & vattendrag
Värdeetraktsbeskrivning upprättad	2021-12-14
Värdeetraktsbeskrivning senast reviderad	Ingen revidering gjord

ALLMÄN INFORMATION

Värdeetrakten Skräbeån med en total yta på cirka 9 025 hektar omfattar i princip allt vatten i Skräbeåns huvudavrinningsområde (HARO 87) inom Blekinge samt allt land som ligger inom 200 meter från vattenytorna (bilaga 1). Trots värdeetraktens namn så heter inte något av de ingående vattendragen inom Blekinge Skräbeån, eftersom den uppströms Ivösjön i Bromölla kommun övergår i Holjeån och sedan delas upp i olika biflöden i Olofströms kommun. Sträckningen Holjeån-Snöflebodaån-Farabolsån som löper rakt igenom Olofströms kommun har dock en sträckning på cirka 26 kilometer inom Blekinge. Området har en mycket stor betydelse för sportfisket men är även ett omtyckt rekreativområde för turister och boende i området. Skogsbygder präglar främst den övre delen av avrinningsområdet och andelen bebyggd yta inom värdeetrakten är i övrigt relativt liten.

Vattnen kring Baggebodaområdet är nationellt utpekade som ett särskilt värdefullt vatten ur kulturmiljövårdssynpunkt för de historiska vattenanläggningarna som finns där. Halen-Raslången-Immeln och Stora Kroksjön är nationellt utpekade som värdefullt vatten ur fiskevårdssynpunkt för deras betydelse för nedströmslekande öring. Cirka 66 procent (5 947 hektar) av värdeetraktens yta utgörs av skogsmark och cirka tolv procent (695 hektar) av skogsmarken utgörs i sin tur av lövskog som till minst hälften består av ädellöv (Naturvårdsverket 2020). Under tioårsperioden 2010–2019 förnygringsavverkades cirka tio procent (588 hektar) av skogsmarken (Skogsstyrelsen 2020).

NATURVÄRDEN

Sjöarna Raslången och Halen utgör riksintressen för naturvården. Raslången är också nationellt utpekade som särskilt värdefullt vatten ur naturvårdssynpunkt för dess rikedom av olika typer av biotoper och arter, däribland flera rödlistade arter. Fåran nedströms Slagesnässljön är nästan i sin helhet nationellt utpekade som värdefullt vatten ur naturvårdssynpunkt, bland annat för förekomsten av rödlistade arter med rik förekomst av hårklomossa och ett stort antal intilliggande nyckelbiotoper. Nedströms - Olofström består Holjeåns närmiljö ofta av beteshävdad mark och även alsumpskog. Sträckan har ett rikt fågelliv och en artrik bottenfauna. En liten del av åsträckan i Blekinge ingår i Natura 2000-området Ljungryda och Skåne ingår hela Holjeån i Natura-2000 områdena Ljungryda-Östafors samt Holjeån. Därutöver så är även Immeln-Raslångens storområde inom Blekinge, Vitavatten (Baggeboda) och Vitavatten (Rösjö) nationellt utpekade som värdefullt vatten ur naturvårdssynpunkt. Förutom Natura 2000-områdena Raslången, Halen och Boafall är få områden i värdeetrakten formellt skyddade. Halen är dessutom endast delvis skyddad genom Natura 2000 och genom naturreservaten Halen och Pieboda. Uppströms Olofström finns naturreservaten Holje, Kullan, Albertas myr och Mulatorp samt Natura 2000-områdena Snöfleboda, Brännarebygden och Falsehultsmyren. Kullan och Mulatorp ingår också i Natura 2000-nätverket. De limniska naturtyperna ävjestrandsjöar (3130) och Myrsjöar (3160) har pekats ut i Halen och Immeln, myrsjöar endast i Halen.

Havsvandrande, öring och enstaka laxar går upp i Skräbeån och högre upp i systemet finns den unika nedströmslekande Immelnöringen. I Holjeån växer Safsa och här finns också enstaka individer av Natura 2000-arten flodpärlmussla samt av elritsa, som båda kräver klart, rinnande vatten med god skuggning. I Skräbeåns avrinningsområde finns ännu flodkräfta kvar på ett fåtal ställen.

LANDSKAPSSAMMANHANG

Många ursprungliga forssträckor har byggts ut och utnyttjats för vattenkraft. De flesta kraftverken är inte längre i bruk men utgör fortfarande vandringshinder. Inom Blekinge är Raslången och Halen reglerade och nedströms styr tappningen av Ivösjön flödet i Skräbeån. Detta gör att vattenflödet är onaturligt jämnt men med kraftiga fluktuationer när förändring väl sker.

Denna limniska värdetrakt överlappar värdetrakten för odlingslandskapet "Kåraboda-Kyrkhult-Gaslunda" kring Kyrkhult. Trakten överlappar dessutom den skogliga värdetrakten "Halen", kring just Halen och Raslången. Inom värdetrakten är det relativt vanligt med intilliggande limniska värdekärnor och värdekärnor för skog eller gräsmarker, vilket skapar särskilt goda förutsättningar för övergångsmiljöer såsom svämlövskogar, översilningsmarker eller andra naturmiljöer med efemärt vatten.

EKOSYSTEMTJÄNSTER

Dessa limniska miljöer tillhandahåller en mängd olika ekosystemtjänster bland annat försörjande ekosystemtjänster såsom livsmedel (till exempel fisk, kräftor) och dricksvatten. Viktiga kulturella ekosystemtjänster är naturupplevelser, friluftsliv (till exempel fritidsfiske). Exempel på viktiga reglerande ekosystemtjänster i sjöar och vattendrag är klimatreglering, lagring av kol i sjösediment och närsaltsretention.

UTMANINGAR

En utmaning är att åtgärda vandrings-/spridningshinder för fisk och andra vattenlevande organismer. Biotopvårdande åtgärder i form av återställande av lekbottnar och ståndplatser samt borttagande av vandringshinder pågår. Bevattningsuttagen sommartid kan periodvis vara stora och kan innebära att flödena blir alltför låga och riskerar att negativt påverka åns växt- och djurliv. I Blekinges del av Skräbeåns avrinningsområde är det framförallt försurning och en ökad belastning av organiska ämnen som utgör stora miljöproblem. En ytterligare utmaning är att bevara intilliggande skogar och naturmiljöer. Ändrad markanvändning som exempelvis skogsmarkens utveckling och skötsel är en betydelsefull faktor som påverkar försurning och humifiering av vattnen. Läckage av markbundna metaller och organiska ämnen från skogsmark är betydande.

HÄNSYNSTAGANDE VID PRÖVNING OCH PLANERING

Det är fördelaktigt om hänsyn till värdetraktens kännetecken och karaktär gällande arter, miljöer och landskap iaktas vid markanvändning och rådgivning. Att områden med samma karaktär ligger tillräckligt nära varandra ger bättre förutsättningar för att känsliga arter knutna till limniska miljöer ska överleva.

ÅTGÄRDSBEHOV

- Skyddet av Holjeån och dess biflöden behöver stärkas så att åns kärnvärden bevaras långsiktigt.

- Fortsatt arbete med åtgärder i hela värdetrakten för fria vattenpassager, ökad konnektivitet (i både upp- och nedströms riktning och i sidled mellan vattendrag och svämplan) återställning av strömmande och forsande sträckor.
- Restaurering av livsmiljöer för öring och flodpärlmussla i delar av Holjeån som påverkats av rensning är nödvändigt för att nå gynnsam bevarandestatus för flodpärlmussla.
- Inventering av utterpassager vid vägbroar. Där det idag saknas lämpliga faunapassager för utter vid vägbroar bör sådana anläggas.
- Fortsatt kalkning och effektuppföljning är nödvändigt för att motverka den mänskligt orsakade försurningens negativa konsekvenser.

REFERENSER

Länsstyrelsen Blekinge (1999). Område av riksintresse för naturvård i Blekinge län, Områdesnummer och namn: NK 1 Raslången – Halen.

Länsstyrelsen Blekinge (2019). Plattform för arbetet med grön infrastruktur i Blekinge län. Meddelande 2019:14.

Naturvårdsverket (2020). Nationella marktäckedata, ogeneraliserat basskikt. URL <https://www.naturvardsverket.se/Sa-mar-miljon/Kartor/Nationella-Marktackedata-NMD/Ladda-ned/> [2020-12-15]

Skogsstyrelsen (2020). Utförda avverkningar enligt skillnadsanalys i satellitbilder. URL <https://www.skogsstyrelsen.se/sjalvservice/karttjanster/geodatatjanster/nerladdning-av-geodata/> [2020-12-10]

BILAGA 1. KARTA ÖVER VÄRDETRAKTEN "SKRÄBEÅN"

